

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE

2002. november 5. (*)

„EK 43. és EK 48. cikk – Valamely tagállam jogszabályainak megfelelően alapított társaság, amelynek létesítő okirat szerinti székhelye e tagállam területén található – Letelepelési szabadságát másik tagállamban gyakorló társaság – Társaság, amelyet a fogadó tagállam joga szerint úgy tekintenek, mint amely tényleges székhelyét e tagállam területére áthelyezte – A társaság jogképessége és perképessége elismerésének a fogadó tagállam általi megtagadása – A letelepedés szabadságának korlátozása – Igazolás”

A C-208/00. sz. ügyben,

a Bírósághoz Bundesgerichtshof (Németország) által az EK 234. cikk alapján benyújtott, az e bíróság előtt

az **Überseering BV**

és

a **Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC)**

között folyamatban lévő eljárásban az EK 43. és az EK 48. cikk értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában,

A BÍRÓSÁG,

tagjai: G. C. Rodríguez Iglesias elnök, J.-P. Puissochet, M. Wathelet (előadó) és R. Schintgen tanácselnökök, C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, P. Jann, V. Skouris, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr és J. N. Cunha Rodrigues bírák,

előtanácsnok: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

hivatalvezető: H. A. Rühl előtanácsos,

figyelembe véve a következők által előterjesztett írásbeli észrevételeket:

- az Überseering BV képviselőjében W. H. Wagenführ Rechtsanwalt,
- a Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC) képviselőjében F. Kösters Rechtsanwalt,
- a német kormány képviselőjében A. Dittrich és B. Muttelsee-Schön, meghatalmazotti minőségben,
- a spanyol kormány képviselőjében M. López-Monís Gallego, meghatalmazotti minőségben,
- az olasz kormány képviselőjében U. Leanza, meghatalmazotti minőségben, segítőtje: F. Quadri avvocato dello Stato,

- az Egyesült Királyság Kormánya képviselőjében R. Magrill, meghatalmazotti minőségben, segítője: J. Stratford barrister,
- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében M. Patakia és C. Schmidt, meghatalmazotti minőségben,
- az EFTA Felügyeleti Hatóság képviselőjében P. Dyrberg, J. F. Jónsson és E. Wright, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a tárgyalásra készített jelentésre,

az Überseering BV (képviseli: W. H. Wagenführ), a Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC) (képviseli: F. Kösters), a német kormány (képviseli: A. Dittrich), a spanyol kormány (képviseli: N. Díaz Abad, meghatalmazotti minőségben), a holland kormány (képviseli: H. G. Sevenster, meghatalmazotti minőségben), az Egyesült Királyság Kormánya (képviseli: R. Magrill, segítője: J. Stratford), a Bizottság (képviseli: C. Schmidt) és az EFTA Felügyeleti Hatóság (képviseli: P. Dyrberg) szóbeli észrevételeinek a 2001. október 16. tárgyaláson történt meghallgatását követően,

a főtanácsnok indítványának a 2001. december 4. tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

Ítéletet

1 A Bundesgerichtshof a Bírósághoz 2000. május 25-én érkezett, 2000. március 30-i határozatával az EK 234. cikk alapján elzetes döntéshozatal céljából két kérdést terjesztett a Bíróság elé az EK 43. és az EK 48. cikk értelmezésével kapcsolatban.

2 E kérdéseket a holland jog szerint alapított, Amszterdam és Haarlem kereskedelmi jegyzékébe 1990. augusztus 22-én bejegyzett Überseering BV (a továbbiakban: Überseering) és a Németországban letelepedett Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (a továbbiakban: NCC) között az Überseering által az NCC-re bízott munkák németországi teljesítése során felmerült hibák kijavítása tárgyában folyamatban levő eljárásban terjesztették elő.

A nemzeti jog

3 A Zivilprozessordnung (német polgári eljárásjogi kódex) előírja, hogy a perképeséssel nem rendelkező fél keresetét mint elfogadhatatlant el kell utasítani. A Zivilprozessordnung 50. §a (1) bekezdésének megfelelően perképes minden személy – ideértve a társaságokat is – amely jogképes, azaz jogok és kötelezettségek alanya lehet.

4 A Bundesgerichtshof állandó ítélkezési gyakorlata szerint – amelyet a német jogirodalomban uralkodó nézetek is megerősítenek – a társaság jogképességét a tényleges székhelye szerinti tagállam joga alapján kell megállapítani („Sitztheorie”, azaz székhelyelmélet), ellentétben a „Gründungstheorie”-vel, azaz alapítási elmélettel, amely szerint a jogképességet azon állam joga alapján állapítják meg, amelyben a társaság létrejött. E szabály alkalmazandó abban az esetben is, ha a társaság más államban, annak jogszabályai szerint jött létre, és tényleges székhelyét később Németországba helyezi át.

5 Amennyiben a fentihez hasonló társaság jogképességét a német jog alapján vizsgáljuk, az sem jogok, sem kötelezettségek alanya nem lehet, sem bíróság előtt nem járhat el, kivéve ha újraalapítják Németországban, és ily módon megszerzi a német jog szerinti jogképességet.

Az alapeljárás

6 1990 októberében az Überseering megszerzett egy Düsseldorfban (Németország) fekvő telket, amelyet gazdasági tevékenysége céljaira használt. Az Überseering az 1992. november 27-én kelt fűvállalkozói szerződéssel az NCC-t bízta meg a telekre épült garázs és motel felújításával. Bár a szolgáltatásokat teljesítették, az Überseering kifogásolta a festési munkák teljesítése során felmerült hibákat.

7 1994 decemberében két düsseldorfi lakóhellyel rendelkező német állampolgár megszerezte az Überseering valamennyi társasági részesedését.

8 Miután eredménytelenül kérte az NCC-t az elvégzett munkában megállapított hibák kijavítását, az Überseering 1996-ban az NCC-vel kötött fűvállalkozói szerződés alapján keresetet indított ez utóbbi ellen a Landgericht Düsseldorf előtt 1 163 657,77 DEM és kamatai megfizetése iránt az állítólagos hibák kijavítási költségei és az azokból származó kár megtérítése jogcímén.

9 A Landgericht az említett keresetet elutasította. Az Oberlandesgericht Düsseldorf az elutasító ítéletet helyben hagyta. Ez utóbbi megállapításai szerint társasági részesedéseinek a két német állampolgár általi megszerzése folytán az Überseering Düsseldorfba helyezte át tényleges székhelyét. Az Oberlandesgericht úgy ítélte meg, hogy holland jog szerint alapított társaságként az Überseering Németországban nem jogképes, következésképpen ott perképeséggel sem rendelkezik.

10 A fentiek alapján az Oberlandesgericht az Überseering keresetét elfogadhatatlannak nyilvánította.

11 Az Überseering az Oberlandesgericht ítéletének megsemmisítését kérte a Bundesgerichtshof előtt.

12 Az Überseering észrevételeiből egyébiránt az derül ki, hogy – a Bundesgerichtshof előtt jelenleg folyamatban levő eljárással egyidejűleg – az Überseering más, meg nem nevezett német jogszabályok alkalmazása alapján alperese német bíróság előtt folyó eljárásnak. Ennek keretében a Landgericht Düsseldorf állítólag tervezte a díjak megfizetésére ítélt, minden bizonnyal azon telek tulajdonosaként a düsseldorfi ingatlannyilvántartásba történő 1991. szeptember 11-i bejegyzése kapcsán, amelyen az NCC által felújított garázs és motel található.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13 Jóllehet a Bundesgerichtshof megállapítja, hogy a jelen ítélet 4. és 5. pontjában bemutatott ítélkezési gyakorlatát a német jogirodalom egy része különböző szempontokból vitatja, a közösségi jog és az Európai Unió társasági jogának jelenlegi állapotára tekintettel több okból kívánatosabbnak ítéli annak további alkalmazását.

14 Először is el kell vetni minden olyan megoldást, amely különböző kapcsoló elvek figyelembevételével – több jogrendszerre tekintettel állapítja meg a társaságok jogi helyzetét. A Bundesgerichtshof szerint ez a megoldás jogbizonytalansághoz vezet, mivel a különböző jogrendszerek alapján megítélendő szabályozási területeket ily módon nem lehet világosan megkülönböztetni egymástól.

15 Ezenkívül az alapítás helye szerinti kapcsoló elv elnyben részesíti a társaság alapítóit, akik e hely megválasztásával egyben a számukra leginkább megfelelő jogrendszert is megválaszthatják. Ez az alapítási elmélet alapvető gyengesége, amely figyelmen kívül hagyja, hogy a társaság létrehozása és működése harmadik személyek és – ha a tényleges székhely a társaság alapításának államától eltérő államban található – a tényleges székhely szerinti állam érdekeit is érinti.

16 Végül a tényleges székhely kapcsoló elve ezzel szemben lehetővé teszi, hogy külföldi társaság alapítással ne kerüljék meg a tényleges székhely szerinti állam társasági jogának rendelkezéseit, amelyek célja bizonyos elsőrendű fontosságú érdekek védelme. A jelen esetben a német jog különösen a társaság hitelezőinek érdekeit kívánja védeni. A „Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH)” (német jog szerinti korlátolt felelősségű társaságok) esetében alkalmazott jogszabályok a törzstulajnosok rendelkezésre bocsátásával és védelmével kapcsolatos részletes szabályokkal biztosítják ezt a védelmet. Az ellenőrzött vállalkozások és kisebbségi tulajdonosai a vállalkozások közötti kapcsolatok keretében szintén védelemre szorulnak, ezt Németországban a vállalatcsoportokra, valamint az uralmi szerződések és a nyereség átadásáról szóló szerződések esetében az e megállapodások vagy szerződések folytán hátrányos helyzetbe került tulajdonosok kártalanítására és pénzbeli kárpótlására vonatkozó szabályok biztosítják. Végül az ügyvezetésben való részvétel szabályai garantálják a társaság által alkalmazott munkavállalók védelmét. A Bundesgerichtshof kiemeli, hogy nem minden tagállamban léteznek a fent említettekkel egyenértékű rendelkezések.

17 A Bundesgerichtshof mindazonáltal arra kíván választ kapni, hogy a tényleges székhely országhatárokon átnyúló áthelyezése esetén az EK 43. és az EK 48. cikk által garantált letelepedés szabadsága akadályát képezi-e annak, hogy a társaság jogi helyzete a tényleges székhely szerinti tagállam jogához kapcsolódjon. Megítélése szerint az e kérdésre adandó válasz nem következtethető ki egyértelműen a Bíróság ítélkezési gyakorlatából.

18 E vonatkozásban megemlíti, hogy a 81/87. sz. Daily Mail and General Trust ügyben 1988. szeptember 27-én hozott ítéletében (EBHT 1988., 5483. o.) a Bíróság – miután rámutatott, hogy a társaságok kirendeltség, fióktelep és leányvállalat létrehozásával vagy teljes téjük más tagállamban található társaságba való áthelyezésével is gyakorolhatják a letelepedés szabadságát – megállapította, hogy a természetes személyektől eltérően a társaságok az alapításukat és működésüket szabályozó nemzeti jogrend keretein kívül nem rendelkeznek jogi léttel. Ugyanebből az ítéletből következik, hogy az EK Szerződés elfogadta a tagállami kollíziós szabályok különbözőségét, és a hozzájuk kapcsolódó problémák megoldását a későbbi jogalkotási munkára bízta.

19 A C-212/97. sz. Centros-ügyben 1999. március 9-én hozott ítéletben (EBHT 1999., I-1459. o.) a Bíróság bírálta a dán hatóság azon határozatát, amellyel elutasította az Egyesült Királyságban törvényesen alapított társaság fióktelepének a kereskedelmi nyilvántartásba történő bejegyzését. A Bundesgerichtshof ugyanakkor megemlíti, hogy a szóban forgó társaság nem helyezte át a székhelyét, mivel alapítása óta a létesítő okirat szerinti székhelye az Egyesült Királyságban, tényleges székhelye pedig Dániában volt.

20 A Bundesgerichtshof a fent hivatkozott Centros-ügyben hozott ítélet ismeretében arra keresi a választ, hogy az alapügyben felmerülthöz hasonló esetben a Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseivel ellentétes-e az azon tagállamban hatályos kollíziós szabályok alkalmazása, amelynek területén a valamely más tagállamban törvényesen alapított társaság tényleges székhelye található, amennyiben e szabályok alkalmazása azzal a következménnyel jár, hogy az említett társaság jogképessége és szerződésből eredő jogainak érvényesítéséhez szükséges perképessége a szóban forgó tagállamban nem kerül elismerésre.

21 E körülmények között a Bundesgerichtshof az eljárás felfüggesztéséről határozott, és elzáró döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Az EK 43. és az EK 48. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy a társaságok letelepedési szabadságával ellentétes, ha a valamely tagállam jogszabályai szerint alapított társaság jogképességét és perképességét azon másik tagállam joga szerint ítélik meg, amelybe az említett társaság a tényleges székhelyét áthelyezte, amennyiben e jogszabályokból az következik, hogy a letelepedés szerinti tagállamban többé nincs lehetősége szerződésből eredő jogainak bíróság általi érvényesítésére?

2) A fenti kérdésre adott igenlő válasz esetén:

A társaságok letelepedési szabadsága (EK 43. és EK 48. cikk) magában foglalja-e annak elírását, hogy a társaság jogképességét és perképességét az alapítás szerinti tagállam joga alapján kell megítélni?”

Az első elzáró döntéshozatalra elterjesztett kérdésről

22 Az elterjesztő bíróság első kérdésével lényegében azt kívánja megtudni, hogy az EK 43. és az EK 48. cikkel ellentétes-e, hogy amennyiben a bizonyos tagállam jogszabályai szerint létrehozott – és létesítő okirat szerinti székhelyével e tagállamban rendelkező – társaság tényleges székhelye valamely másik tagállam joga szerint ez utóbbiba került áthelyezésre, az utóbbi tagállam megtagadja a társaságtól jogképessége elismerését, és ezáltal a perképességet arra vonatkozóan, hogy nemzeti bíróságai előtt az e tagállamban letelepedett társasággal kötött szerződésből eredő jogait érvényesítse.

A Bíróság elé terjesztett észrevételek

23 Az NCC, valamint a német, a spanyol, az olasz kormány álláspontja szerint a Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseivel nem ellentétes, ha az egyik tagállam jogszabályai alapján létrehozott társaság jogképessége és perképessége azon másik tagállam jogszabályai szerint kerül megítélésre, amelybe az említett társaság a tényleges székhelyét áthelyezte, és ha az utóbbi társaság adott esetben az említett másik tagállamban nem képes az e tagállamban letelepedett társasággal kötött szerződésből eredő jogait peres úton történő érvényesítésére.

24 Elemzésüket egyrészt az EK 293. cikk harmadik francia bekezdésének rendelkezéseire alapozzák, amely az alábbiakat mondja ki:

„A tagállamok, amennyiben szükséges, tárgyalásokat folytatnak egymással annak érdekében, hogy állampolgáraik javára biztosítsák:

[...]

– a 48. cikk második bekezdésének értelmében vett társaságok kölcsönös elismerését, a jogi

személyiség megtartását székhelyüknek egyik országból egy másikba történő áthelyezése esetén [...]”

25 Az NCC szerint az EK 293. cikk annak valamennyi tagállam általi elismerésén alapul, hogy az adott tagállamban létrehozott társaság a székhelyének más tagállamba történő áthelyezése esetén nem jár automatikusan jogi személyiségét, és e vonatkozásban a tagállamoknak egyedi megállapodásokat kell kötniük, amelyek elfogadására a mai napig nem került sor. Az NCC ebből azt a következtetést vonja le, hogy a letelepedés szabadságára vonatkozó közösségi rendelkezésekkel összeegyeztethető, ha a társaság székhelyének más tagállamba történő áthelyezése folytán elveszíti jogi személyiségét. A más tagállamban létrehozott társaság külföldi jogi személyisége elismerésének elutasítása azon tagállam által, amelynek a területére a társaság tényleges székhelyét áthelyezte, nem minősül a letelepedési szabadság korlátozásának, mivel a társaságnak lehetősége van az utóbbi tagállam joga szerinti újralakulásra. A letelepedés szabadsága kizárólag a társaságnak az utóbbi államban való újralakulására és telephelyeinek létrehozására vonatkozó jogokat védi.

26 A német kormány szerint a Szerződés alkotói az EK 43. és az EK 48. cikket a tagállamok társasági joga között fennálló jelentős különbségek teljes tudatában és azzal a szándékkal iktatták be a Szerződésbe, hogy oly módon maradjon fenn a tagállami hatáskör és a nemzeti jog hatálya, mintha egyáltalán nem került volna sor a jogszabályok közelítésére. Még ha létezik is számos – az EK 44. cikk alapján elfogadott – harmonizációs irányelv a társasági jog területén, a székhely áthelyezésével kapcsolatban jelenleg egyetlen ilyen jellegű irányelv sem született, és e vonatkozásban egyetlen többoldalú megállapodást sem fogadtak el az EK 293. cikk alapján. Következésképpen, a közösségi jog jelenlegi állapotában a valós vagy tényleges székhely elméletének németországbeli alkalmazása és annak a társaságok jogképességének és perképességének elismerésére gyakorolt hatásai összeegyeztethetők a közösségi joggal.

27 Az olasz kormány a fentiekhez hasonlóan azon az állásponton van, hogy azon körülmény, hogy az EK 293. cikk tagállamok közötti egyezmények megkötéséről rendelkezik többek között annak biztosítására, hogy a társaságok megtartsák jogi személyiségüket székhelyüknek egyik országból egy másikba történő áthelyezése esetén, bizonyítja, hogy a társaság jogi személyiségének a székhelyének egyik országból a másikba történő áthelyezését követő fenntartása kérdésére a letelepedés szabadságára vonatkozó közösségi jogi rendelkezések nem adnak választ.

28 A spanyol kormány azt emeli ki, hogy a társaságok és jogi személyek kölcsönös elismeréséről szóló, 1968. február 29-én Brüsszelben aláírt egyezmény soha nem lépett hatályba. Ebből következően az EK 293. cikk alapján a tagállamok között kötött egyezmény hiányában nem áll rendelkezésre olyan közösségi szintű harmonizáció, amely lehetővé tenné a társaságok jogi személyiségének a székhelyáthelyezés esetén való megőrzésével kapcsolatos kérdés eldöntését. E vonatkozásban az EK 43. és az EK 48. cikk nem ad semmilyen irányutatót.

29 Az NCC, valamint a német, a spanyol és az olasz kormány másrészt azt állítják, hogy elemzésüket megerősíti a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet, különösen annak 23. és 24. pontja, amelyek szövege a következő:

„[...] a Szerződés a nemzeti jogszabályok különbözőségét, amely az e jogszabályok szerint alapított társaságok számára előírt kapcsolatra vonatkozik, valamint e társaságok létesítő okirat szerinti vagy tényleges székhelyének egyik tagállamból a másikba történő áthelyezésének lehetőségét, és adott esetben ennek módját olyan problémáknak tekinti, amelyekre a letelepedés joga nem nyújt megoldást, de amelyeket olyan jogszabályok vagy egyezmények keretében kell rendezni, amelyeket még nem fogadtak el.

Ilyen körülmények között nem lehet a[z EGK?]Szerződés 52. (jelenleg, módosítást követően EK 43. cikk) és 58. cikkét (jelenleg EK 48. cikk) úgy értelmezni, hogy az jogot biztosít egy nemzeti jog alapján alapított társaság számára központi ügyvezetésének egy másik tagállamba történő áthelyezésére úgy, hogy eközben megőrzi azon tagállam szerinti társasági minőségét, amelynek jogszabályai szerint megalapították.”

30 A német kormány úgy véli, hogy még ha kétségtelen is, hogy a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet a társaság azon tagállamhoz fűződő kapcsolatára vonatkozik, amelynek a jogszabályai alapján létrejött, abban az esetben, ha a társaság tényleges székhelyét egy másik tagállamba helyezi át, a Bíróságnak az említett ítéletben követett érvelése átültethető az egyik tagállam jogszabályai szerint létrehozott társaság és azon másik tagállam (a fogadó tagállam, eltérően a társaság létrehozása szerinti tagállamtól) közötti kapcsolatra, amelybe tényleges székhelyét helyezi át. Ezen az alapon azt állítja, hogy amikor az első tagállam jogszabályai szerint létrehozott társaság más tagállamban oly módon él letelepedési szabadságával, hogy összes társasági jogi részesedését az utóbbi állam ott letelepedett állampolgárai részére ruházza át, nem alkalmazandók a letelepedés szabadságával kapcsolatos rendelkezések abban a kérdésben, hogy a kollíziós szabályok alapján alkalmazandó jog a fogadó tagállamban lehet-e az említett társaság fennmaradását.

31 Az olasz kormány ezenkívül úgy véli, hogy a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítéletből az következik, hogy a társaságok jogi személyiségének megállapítására szolgáló kritériumok nem az EK 43. és az EK 48. cikk által szabályozott letelepedési jog gyakorlásának körébe tartoznak, hanem a nemzeti jogrendek hatáskörébe. Következésképpen a letelepedés szabadságával kapcsolatos szabályokra nem lehet hivatkozni azon kapcsoló elvek harmonizálása céljából, amelyek meghatározása – a közösségi jog jelenlegi állapota szerint – kizárólag a tagállamok jogrendjének hatáskörébe tartozik. Amennyiben a társaságok több államhoz való kapcsolódásról tesznek tanúbizonyságot, valamennyi nemzeti jogrendszernek meg kell határoznia, hogy a saját szabályai milyen feltételek mellett alkalmazandók a társaságokra.

32 A spanyol kormány szerint nem összeegyeztethetetlen az EK 48. cikkel annak megkövetelése az egyik tagállam joga szerint létrejött társaságtól, hogy ugyanott rendelkezzen tényleges székhellyel ahhoz, hogy adott esetben más tagállamban letelepedési szabadságával éljen a társaságnak lehessen tekinteni.

33 A spanyol kormány e tekintetben emlékeztet arra, hogy az EK 48. cikk első bekezdése két feltételt ír elő ahhoz, hogy az ugyanazon cikk második bekezdésében definiált társaságok ugyanolyan feltételekkel élhessenek letelepedési szabadságukkal, mint más tagállamok állampolgárai: egyrészt valamely tagállam jogszabályai alapján hozzák létre, másrészt létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének fő helye a Közösség területén legyen. Azt állítja, hogy a második feltételt módosította az 1961. december 18-án Brüsszelben elfogadott, a letelepedés szabadságának korlátozásait megszüntető általános program (HL 1962. 2., 36. o., a továbbiakban: általános program).

34 Az általános program „Kedvezményezett” című I. címében így rendelkezik:

„A letelepedés szabadsága korlátozásainak [...] megszüntetése az [...] alábbiak javára kerül megvalósításra:

[...]

– valamely tagállam [...] jogszabályai alapján létrehozott társaságok, amelyek létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének fő helye a Közösség

területén vagy tengerentúli országban vagy területen van,

annak érdekében, hogy azok valamely másik tagállam területén önálló vállalkozói tevékenység folytatása céljából letelepedhessenek;

[...]

– a fenti társaságok azzal a feltétellel, hogy amennyiben kizárólag a létesítő okirat szerinti székhelyük található a Közösség területén vagy tengerentúli országban vagy területen, tevékenységük valamely tagállam vagy tengerentúli ország vagy terület gazdaságával tényleges és tartós kapcsolatban áll, kizárva azt az esetet, hogy e kapcsolat az állampolgárságtól függhessen [...]

annak érdekében, hogy azok valamely tagállam területén képviselőt, fióktelepet vagy leányvállalatot alapíthassanak.”

35 A spanyol kormány úgy véli, hogy még ha az általános program kizárólag a telephely létrehozása szabadságának gyakorlása céljából is írja elő a tényleges és tartós kapcsolat kritériumának alkalmazását, a székhely esetében is hasonló kritériumot kellene alkalmazni annak érdekében, hogy egyneműek legyenek azok a kapcsolódási feltételek, amelyek teljesítését megkövetelik a letelepedés szabadság gyakorlásához.

36 Az Überseering, a holland kormány, az Egyesült Királyság Kormánya, valamint a Bizottság és az EFTA Felügyeleti Hatóság szerint az együttesen értelmezett EK 43. és EK 48. cikkel ellentétben, hogy amennyiben az adott tagállam jogszabályai szerint létrehozott társaság tényleges székhelye más tagállam joga szerint ez utóbbiba került áthelyezésre, az utóbbi tagállamban alkalmazandó kollíziós szabályok előírják, hogy az említett társaság jogképességét és perképességét az utóbbi állam joga szerint kell megítélni. Ilyen helyzet áll elő, ha az utóbbi tagállam joga alapján az említett társaságtól megtagadnak minden lehetőséget arra, hogy az e tagállamban letelepedett társasággal kötött szerződésből eredő jogait bíróság előtt érvényesítse. E vonatkozásban az alábbi érveket terjesztették elő.

37 A Bizottság először is arra hivatkozik, hogy az EK 293. cikk értelmében a külföldi társaságok kölcsönös elismerésére vonatkozó nemzeti jogszabályok közötti eltérések orvoslására irányuló tárgyalások folytatását e cikk csupán arra az esetre írja elő, „amennyiben szükséges”. Álláspontja szerint, ha 1968-ban létezett volna vonatkozó ítélkezési gyakorlat, nem kellett volna az EK 293. cikkhez folyamodni. Mindez magyarázatot ad a Bíróság vonatkozó – a társaságoknak az EK 43. és EK 48. cikkben szabályozott letelepedési szabadsága meghatározását és tartalmát érintő – ítélkezési gyakorlatának ma képviselt meghatározó jelentőségére.

38 Másodszor az Überseering, az Egyesült Királyság Kormánya, a Bizottság és az EFTA Felügyeleti Hatóság arra a következtetésre jutnak, hogy a jelen ügyben nem releváns a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet.

39 Arra hivatkoznak, hogy az említett ítélet – ahogyan az a tényállásából is kitűnik – annak vizsgálatát érinti, hogy a társaság létesítése szerinti tagállamban milyen jogi következményekkel jár e társaság tényleges székhelyének másik tagállamba történő áthelyezése, ezért az említett ítélet nem szolgálhat alapul a hasonló áthelyezés fogadó tagállambeli jogi következményeinek vizsgálatához.

40 A fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet csak a létesítés szerinti tagállam és azon társaság kapcsolatára alkalmazható, amely e tagállamot – a tagállam jogszabályai alapján számára biztosított jogi személyiségét megtartva előszeretné hagyni. Mivel

a társaságok a nemzeti jog alapján jönnek létre, azoknak a létrehozásuk szerinti állam jogszabályaiban elírt követelményeket továbbra is be kell tartaniuk. A fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet ily módon a társaság létrehozása szerinti tagállamnak jogot biztosít arra, hogy nemzetközi magánjogi szabályaival összhangban rögzítse a társaságok alapításának és jogi létének szabályait. Nem dönti el viszont azt a kérdést, hogy a valamely tagállam joga szerint létrehozott társaságot el kell-e ismernie egy másik tagállamnak.

41 Harmadszor az Überseering, az Egyesült Királyság Kormánya, a Bizottság és az EFTA Felügyeleti Hatóság szerint annak érdekében, hogy választ lehessen adni a jelen ügyben feltett kérdésre, nem a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügghöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlatot kell segítségül hívni, hanem a fent hivatkozott Centros-ügyben hozott ítéletet, mivel az utóbbi ítéletre okot adó alapeljárás a jelen ügghöz hasonlóan azt érinti, hogy a fogadó tagállamban milyen bánásmódot alkalmaznak a más tagállam joga szerint létrehozott és letelepedési szabadságát gyakorló társasággal szemben.

42 Emlékeztetnek arra, hogy a fent hivatkozott Centros-ügy az Egyesült Királyság területén, annak jogszabályai szerint létrehozott és annak területén létesítéskirát szerinti székhellyel rendelkező, de ott gazdasági tevékenységet nem végző Centros Ltd társaság Dániában mint fogadó tagállamban történő másodlagos letelepedését érintette. A Centros Ltd fióktelepet kívánt létesíteni Dániában annak érdekében, hogy e tagállamban folytassa gazdasági tevékenysége jelentős részét. A dán hatóságok nem vonták kétségbe magát az angol jog szerint létrehozott társaság létét, viszont megtagadták tőle, hogy Dániában fióktelep létrehozása révén gyakorolja letelepedési szabadságát, mivel világossá vált, hogy a másodlagos letelepedés e formájának célja a társaság alapításra – különösen a minimális törzstörvényre bocsátására – vonatkozó dán szabályok alkalmazásának elkerülése volt.

43 A fent hivatkozott Centros-ügyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az adott tagállamnak (fogadó államnak) el kell fogadnia, hogy a más tagállam jogszabályai szerint létrehozott és annak területén létesítéskirát szerinti székhellyel rendelkező társaság a területén újabb telephelyet (a jelen esetben fióktelepet) jegyeztessen be, amelyen keresztül teljes körben elláthatja tevékenységét. E vonatkozásban a fogadó tagállam nem kötelezheti a másik tagállamban érvényesen létrejött társaságot saját társasági anyagi jogi szabályai, többek között a törzstörvényre vonatkozó szabályok alkalmazására. A Bizottság úgy véli, hogy ugyanez érvényes arra az esetre is, ha a fogadó tagállam a társaságokra vonatkozó nemzetközi magánjogi szabályaira hivatkozik.

44 A holland kormány álláspontja szerint a Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseivel nem ellentétes a tényleges székhely elméletének eredeti formájában történő alkalmazása. Ezzel szemben, azok a következmények, amelyeket a német jog a szerinte a más tagállamban történt létesítésénél fogva már egyébiránt jogi személyiséggel rendelkező társaság székhelyének Németországba történő áthelyezését megvalósító körülményekhez fűz, a letelepedés szabadságának korlátozását valósítják meg azzal, hogy az említett társaság jogi személyisége elfogadásának megtagadását eredményezik.

45 A holland kormány megjegyzi, hogy a Szerződés a kapcsoló elv szempontjából azonos szintre helyezte a társaság létesítéskirátban megjelölt székhelyét, tényleges székhelyét (központi ügyintézés helyét) és fű telephelyét. A Szerződésben sehol nem szerepel, hogy a letelepedés szabadságára csak akkor lehet hivatkozni, ha a létesítéskirátban megjelölt székhely és a központi ügyintézés helye egy és ugyanazon tagállamban található. A holland kormány ezért úgy véli, hogy letelepedés szabadsága azt a társaságot is megilleti, amelynek tényleges székhelye többé nem a társaság létesítése szerinti államban található. Ellentétes tehát a Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseivel az, ha valamely tagállam megtagadja a másik tagállam jogszabályai szerint létrehozott olyan társaság jogképességének elismerését, amely a területén

gyakorolja másodlagos letelepedési szabadságát.

46 Az Egyesült Királyság Kormánya a maga részéről azt állítja, hogy az alapügyben szereplő német jogszabályok ellentétesek az EK 43. és az EK 48. cikkel, mivel megakadályozzák az Überseeringhez hasonló társaságokat abban, hogy képviselőt vagy fióktelep útján folytassák tevékenységüket Németországban, ha a képviselőt vagy fióktelep a német jog alapján a társaság tényleges székhelyének minősül, mivel az említett szabályok maguk után vonják a jogképesség elvesztését, amely lehetetlenné teszi a társaság további működését.

47 Az EFTA Felügyeleti Hatóság hozzáteszi, hogy a letelepedés szabadsága nem csupán a más tagállamban gyakorolt másodlagos letelepedés jogát foglalja magában, hanem a tényleges székhelyét más tagállamba áthelyező társaság azon jogát is, hogy a létrehozás szerinti tagállamban található eredeti telephelyét is fenntartsa. Az alapeljárásban alkalmazott német jogszabályok a letelepedés szabadságát a társaság jogképességének, és ebből következően perképességének megőrzése érdekében letelepedési kötelezettséggé alakítják át. E szabályok tehát megvalósítják a Szerződésben rögzített letelepedés szabadságának korlátozását. E következtetés nem vonja maga után, hogy a tagállamok nem írhatják elő, hogy kapcsolat álljon fenn a társaság és területük között, de a hatáskörüket a Szerződés tiszteletben tartásával kell gyakorolniuk.

48 A fentiekén kívül a holland kormány, az Egyesült Királyság Kormánya, valamint az EFTA Felügyeleti Hatóság azt a körülményt emelte ki, hogy az Überseeringnek nem állt szándékában tényleges székhelyét a német jog értelmében Németországba áthelyezni. Az Überseering azt állítja, hogy nem kívánt Hollandiában megszűnni annak érdekében, hogy Németországban újraalakuljon, és a továbbiakban is holland jog szerinti korlátozott felelősségű társaságként (BV) kíván működni. Egyébként is ellentmondásos, hogy a német jog ekként minősíti, amikor tervezői díjak megfizetése érdekében alperesként kívánják bíróság elé állítani.

49 A holland kormány a tárgyaláson arra hivatkozott, hogy az alapügyben felmerülhöz hasonló helyzetben a holland jog megítélése szerint fióktelep, tehát másodlagos telephely létesítéséről van szó. Ezért álláspontja szerint helytelen a jelen ügyet abból az alapgondolatból kiindulva elemezni, hogy az Überseering tényleges székhelye Németországba került azáltal, hogy a társasági részesedéseket egyszerre átruházták Németországban letelepedett német állampolgárok részére. Az ehhez hasonló elemzés a német jogra jellemző. Semmilyen körülmény nem utalt arra, hogy az Überseering tényleges székhelyét Németországba kívánta volna áthelyezni. Ezenkívül az az érvelés, amely elsődleges telephely létrehozását feltételezi, végeredményben arra irányul, hogy megfosssa relevanciájától a fent hivatkozott a fióktelep alapításának eredményeként megvalósuló másodlagos letelepedési formára vonatkozó a Centros-ügyben hozott ítéletet, és megkísérelje a jelen ügyet a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust üggyel közelíteni.

50 Az Egyesült Királyság Kormánya eladja, hogy az Überseering Hollandia jogszabályai szerint jött létre, mindvégig holland jog szerinti társaságként szerepelt Amszterdam és Haarlem kereskedelmi jegyzékében, és nem kísérelte meg tényleges székhelyét Németországba áthelyezni. Egyszerre arról van szó, hogy a tulajdonátruházást követően 1994 óta tevékenysége nagyobb részét Németországban végezte, és ott tartott néhány értekezletet. Ezért gyakorlatilag úgy kell tekinteni, hogy képviselőt vagy fióktelep útján végzett tevékenységet Németországban. Az ilyen helyzet teljesen eltér a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügy alapjául szolgáló helyzettől, amely az angol jog szerinti társaság székhelyének és központi ügyvezetésének az Egyesült Királyságból más tagállamba történő szándékos áthelyezését érintette, amikor is a társaság megőrizte az Egyesült Királyság jogszabályai szerint létrehozott társaság minőségét, de nem teljesítette azokat a pénzügyi követelményeket, amelyek az Egyesült Királyságban valamely társaság székhelyének és központi ügyvezetésének az ország területén kívülre történő

áthelyezéséhez f?z?dnek.

51 Az EFTA Felügyeleti Hatóság szerint az Überseering perképessége németországbeli elimerésének elutasítása azzal az indokkal, hogy tényleges székhelyét – vélhetően nem szándékosan – az említett államba helyezte át, rávilágít a tagállamok egymástól eltér? nemzetközi magánjogának alkalmazásával a határokon átnyúló ügyletek szintjén esetlegesen okozott bizonytalanságra. Tekintettel arra, hogy valamely társaság tényleges székhelyének meghatározása nagymértékben a tényeken alapul, bármikor el?fordulhat, hogy különböz? nemzeti jogrendszerek, s?t akár ezek mindegyikében különböz? bíróságok nem egyformán vélekednek arról, hogy mi alkotja a tényleges székhelyet. Egyre nehezebb ráadásul a tényleges székhely meghatározása a nemzetközi és informatizált gazdaságban, ahol a döntéshozók fizikai jelenléte mindinkább fölöslegessé válik.

A Bíróság álláspontja

A Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazhatóságáról

52 Els?sorban és szemben az NCC, valamint a német, a spanyol és az olasz kormány által állítottakkal, azt kell pontosítani, hogy amikor a valamely tagállam jogszabályai szerint alapított társaság, amelynek létesít? okirat szerinti székhelye is ott található, más tagállam joga értelmében ? valamennyi társasági részesedésének ez utóbbi tagállam ugyanezen tagállamban letelepedett állampolgárai részére történ? átruházása folytán ? tényleges székhelyét ez utóbbi tagállamba helyezi át, a közösségi jog jelenlegi állapota szerint az utóbbi tagállam által alkalmazott szabályok nem vonhatók ki a letelepedés szabadságára vonatkozó közösségi rendelkezések hatálya alól.

53 A fentiek ismeretében el?ször is el kell utasítani az NCC, valamint a német, a spanyol és az olasz kormány által felhozott, az EK 293. cikken alapuló érvelést.

54 Ahogyan ugyanis azt a f?tanácsnok indítványának 42. pontjában kimondta, az EK 293. cikk nem biztosít jogalkotói hatáskört a tagállamok számára. Még ha fel is hívja e rendelkezés a tagállamokat arra, hogy folytassanak tárgyalásokat többek között a társaságok kölcsönös elismerésével és a jogi személyiség székhelyüknek egyik országból a másikba történ? áthelyezése esetén való megtartásával kapcsolatos jogszabályok eltéréseib?l ered? problémák megoldásának el?segítése érdekében, erre kizárólag akkor kerülhet sor, „amennyiben szükséges”, vagyis ha a Szerződés rendelkezései nem lesznek lehet?vé a Szerződés céljainak megvalósítását.

55 Különösen ki kell emelni, hogy bár azok az egyezmények, amelyek megkötését az EK 293. cikk ösztönzi, az EK 44. cikkben meghatározott harmonizációs irányelvekhez hasonlóan el?segíthetik a letelepedés szabadságának megvalósulását, e szabadság gyakorlása nem tehet? függ?vé az említett egyezmények elfogadásától.

56 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ahogyan azt a Bíróság már korábban hangsúlyozta, a letelepedés szabadsága, amelyet az EK 43. cikk ismer el a Közösség állampolgárai számára, magában foglalja ez utóbbiak jogát a gazdasági tevékenység önálló vállalkozóként történ? megkezdésére és folytatására, vállalkozások alapítására és irányítására a letelepedés országának joga által a saját állampolgáira el?írtakkal azonos feltételek szerint. Ezenkívül az EK 48. cikk értelmében a „[v]alamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott olyan társaság, amelynek létesít? okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének f? helye a Közösség területén van, [...] [a Szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezései] alkalmazása szempontjából ugyanolyan elbánásban részesül, mint azok a természetes személyek, akik e tagállamok állampolgárai”.

57 A fentiekből közvetlenül következik, hogy az említett társaságok jogosultak tevékenységüket másik tagállamban végezni, létesítő okirat szerinti székhelyük, központi ügyvezetésük vagy üzleti tevékenységük fő helye pedig a természetes személyek állampolgárságának mintájára valamely tagállamhoz való kötődésük meghatározására szolgál.

58 Ezen alapgondolatra építette a Bíróság a fent hivatkozott Centros-ügyben hozott ítélet 19. és 20. pontjában szereplő érvelését.

59 A letelepedés szabadságának gyakorlása viszont szükségszerűen feltételezi a szóban forgó társaságok elismerését azon tagállamok által, amelyben le kívánnak telepedni.

60 A fentiekből következzen a tagállamoknak nem kell a társaságok kölcsönös elismeréséről szóló egyezményt elfogadniuk ahhoz, hogy az EK 48. cikkben kimondott feltételeket teljesítő társaságok gyakorolhassák a számukra az átmeneti időszak végétől közvetlenül alkalmazandó EK 43. és EK 48. cikk által elismert letelepedés szabadságát. Ezért az említett cikkek érvényes korlátozása nem igazolható azon az alapon megfogalmazott érveléssel, hogy a társaságok kölcsönös elismerése tárgyában az EK 293. cikk alapján mindezt eddig egyetlen egyezmény sem került elfogadásra.

61 Másodsorban meg kell vizsgálni a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust üggyel kapcsolódó ítélkezési gyakorlatból következőt, a Bíróság elotti viták középpontjában álló érvelésben, amennyiben arra azért hivatkoznak, mert a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló helyzethez hasonlóan tartják azt a helyzetet, amelyből a német jog szerint a más tagállam jogszabályai szerint alapított társaság jogképességének és perképességének elvesztése következik.

62 E vonatkozásban hangsúlyozni kell, hogy a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet, amely a társaság és a létesítő szerinti tagállam közötti kapcsolatokat érinti, amikor a társaság tényleges székhelyét a létesítő szerinti tagállamban élvezett jogi személyiség megtartásával kívánja más tagállamba áthelyezni – eltér az alapügytől, mivel ez utóbbi az adott tagállam jogszabályai szerint létrejött olyan társaság más tagállam általi elismerését érinti, amelyetől az utóbbi tagállam azért tagadta meg teljes mértékben a jogképességet, mert úgy ítélte meg, hogy az tényleges székhelyét az adott területre helyezte át, függetlenül attól, hogy valóban a társaság szándékában állt-e a székhely áthelyezése.

63 Ahogyan azt a holland kormány, az Egyesült Királyság Kormánya, a Bizottság és az EFTA Felügyeleti Hatóság is felvetette, az Überseering soha nem fejezte ki azon szándékát, hogy székhelyét Németországba kívánja áthelyezni. Jogi léte a létesítése szerinti tagállam joga szerint soha nem kérdőjeleződött meg azáltal, hogy átruházás folytán valamennyi társasági részesedése Németországban letelepedett személyek tulajdonába került. Különösen nem képezte tárgyát a holland jog szerinti, a társaságok megszüntetésére irányuló intézkedéseknek, így e jog alapján továbbra is érvényesen létezik.

64 Végeredményben még abban az esetben is téves a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítéletnek az NCC, valamint a német, a spanyol és az olasz kormány által javasolt értelmezése, ha az alapügyet úgy elemezzük, mint amely a tényleges székhely egyik országból másik országba történő áthelyezéséről szól.

65 Az említett ítélet alapjául szolgáló ügyben az Egyesült Királyság jogszabályai szerint létrehozott Daily Mail and General Trust plc, amelynek létesítő okirat szerinti és tényleges székhelye egyaránt az említett országban volt található, tényleges székhelyét jogi személyiségének és angol jog szerinti társasági minőségének elvesztése nélkül kívánta más

tagállamba áthelyezni, amelyhez szükséges volt az illetékes brit hatóságok engedélye, amelyek ezt megtagadták. Ekkor keresetet indított az említett hatóságok ellen a High Court of Justice, Queen's Bench Division (Egyesült Királyság) el?tt annak megállapítása érdekében, hogy az EGK?Szerz?dés 52. és 58. cikke alapján jogosult tényleges székhelyét el?zetes engedély és jogi személyiségének elvesztése nélkül más tagállamba áthelyezni.

66 Következésképpen az alapügyt?l eltér?en a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügy nem érintette a valamely tagállam által a más tagállam jogszabályai szerint létrehozott olyan társasággal szemben alkalmazott bánásmódot, amely az el?bbi tagállamban gyakorolja letelepedési szabadságát.

67 A High Court of Justice által feltett azon kérdés kapcsán, hogy a Szerz?dés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezései jogot biztosítanak?e a társaság számára ahhoz, hogy központi ügyvezetését másik tagállamba helyezze át, a Bíróság a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet 19. pontjában emlékeztetett arra, hogy a valamely nemzeti jogrend alapján létrejött társaság csak azon nemzeti jogszabályok közvetítésével létezik, amelyek meghatározzák alapítását és m?ködését.

68 Ugyanezen ítélet 20. pontjában a Bíróság kiemelte, hogy a tagállamok jogszabályai nagyban különböznek mind a társaság alapítása esetén a nemzeti területtel való kapcsolat el?írása szempontjából, mind az ilyen szabályozás alapján létrehozott társaságnak e kapcsolat utólagos módosítására vonatkozó lehet?ségeit illet?en.

69 A Bíróság az említett ítélet 23. pontjában azt a következtetést vonta le, hogy a Szerz?dés az említett különbségeket olyan problémáknak tekinti, amelyekre a Szerz?dés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezései nem nyújtanak megoldást, de amelyeket jogalkotási és egyezménykidolgozási munkálatok során rendezni kell, mely utóbbiakról a Bíróság megállapította, hogy még nem jártak eredménnyel.

70 A fentiekkel a Bíróság annak megállapítására szorított, hogy a valamely tagállam jogszabályainak megfelel?en létrejött társaság azon lehet?ségér?l, hogy – a létesít? okirat szerinti vagy tényleges – székhelyét más tagállamba úgy helyezze át, hogy közben ne veszítse el a létrehozás szerinti tagállam jogrendje által biztosított jogi személyiséget, és adott esetben ezen áthelyezés módjáról az a nemzeti jog rendelkezik, amelynek megfelel?en a társaságot létrehozták. A Bíróság ez alapján azt mondta ki, hogy a tagállamnak lehet?sége van arra, hogy korlátozásokat állapítson meg a jogszabályai szerint létrehozott társaság tényleges székhelyének olyan, külföldre történ? áthelyezésének feltételeként, amelynek során e társaság meg?rzi az e tagállam joga szerinti jogi személyiségét.

71 A Bíróság ezzel szemben egyáltalán nem nyilvánított véleményt arról, hogy amennyiben az alapügyhöz hasonlóan a valamely tagállam jogszabályai szerint létrehozott társaság más tagállam joga szerint tényleges székhelyét az utóbbi tagállamba helyezte át, az utóbbi tagállam jogosult?e megtagadni t?le a létesítés szerinti tagállam jogrendje keretében biztosított jogi személyiség elismerését.

72 Ennek megfelel?en a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet 23. pontjának általános megfogalmazása ellenére a Bíróságnak nem állt szándékában a tagállamok azon lehet?ségének elismerése, hogy alárendeljék nemzeti társasági joguk tiszteletben tartásának a más tagállamok jogszabályai szerint létrehozott azon társaságok letelepedési szabadságának a területükön történ? tényleges gyakorlását, amelyekr?l úgy ítélik meg, hogy tényleges székhelyüket a területükre helyezték át.

73 Következésképpen nem vonható le a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben

hozott ítéletből az a következtetés, hogy amennyiben a valamely tagállam jogszabályai szerint alapított és ott jogi személyiséggel rendelkező társaság más tagállamban gyakorolja letelepedési szabadságát, jogképességének és perképességének a létesítés szerinti tagállamban történő elismerése nem tartozik a Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá akkor, ha az említett társaság a letelepedés szerinti tagállam joga alapján tényleges székhelyét e tagállamba helyezte át.

74 Harmadszor pedig el kell utasítani a spanyol kormány által előterjesztett azon érvet, amely szerint az alapügyben felmerülthöz hasonló helyzetben az általános program I. címe a Szerződésben biztosított letelepedés szabadságát alárendeli a valamely tagállam gazdaságával fennálló tényleges és tartós kapcsolatnak.

75 Az általános program szövegéből is az következik, hogy az csak abban az esetben követeli meg a tényleges és tartós kapcsolat fennállását, ha a társaságnak kizárólag a létesítő okirat szerinti székhelye található a Közösség területén. Kétségtelen, hogy nem ez a helyzet áll fenn az Überseering esetében, amelynek mind létesítő okirat szerinti székhelye, mind tényleges székhelye a Közösség területén található. Erre az esetre a Bíróság a fent hivatkozott Centros-ügyben hozott ítélet 19. pontjában azt mondta ki, hogy a Szerződés 58. cikke a tagállamok állampolgárságával rendelkező természetes személyekkel azonos bánásmódban részesíti a valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott olyan társaságokat, amelyek létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének fő helye a Közösség területén található.

76 Az előző megfontolásokból következik, hogy az Überseering jogosult a letelepedés szabadságára hivatkozni annak érdekében, hogy vitassa jogképességgel és perképességgel rendelkező jogi személyként történő elismerésének a német jog általi megtagadását.

77 A fentiekén kívül emlékeztetni kell arra, hogy főszabály szerint a más tagállamban alapított és székhellyel rendelkező társaság valamennyi társasági részesedésének megszerzése egy vagy több, valamely tagállamban letelepedett természetes személy által, amely nem teszi lehetővé e személyek számára, hogy irányítást biztosító befolyást gyakoroljanak e társaság döntéseire, és meghatározzák annak tevékenységét, a Szerződésnek a tőke szabad mozgására vonatkozó rendelkezései hatálya alá tartozik. Ezzel szemben, ha a létesítő okirata szerint más tagállamban székhellyel rendelkező társaság valamennyi társasági részesedésének megszerzéséről van szó, amely lehetővé teszi a megszerző személyek számára, hogy irányítást biztosító befolyást gyakoroljanak e társaság döntéseire, és meghatározzák annak tevékenységét, az a Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá tartozik (lásd ebben az értelemben a C-251/98. sz. Baars-ügyben 2000. április 13-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-2787. o.] 21. és 22. pontját).

A letelepedés szabadságára vonatkozó korlátozás fennállásáról

78 Ezt követően meg kell vizsgálni, hogy a letelepedés szabadsága korlátozásának minősül-e, ha a német bíróságok megtagadják a más tagállam jogszabályai szerint létrehozott társaság jogképességének és perképességének elismerését.

79 E vonatkozásban az alapügyben felmerülthöz hasonló helyzetben a Németországi Szövetségi Köztársaságon kívüli tagállam jogszabályai szerint létrehozott és létesítő okirat szerinti székhelyével ez utóbbi tagállamban rendelkező társaságnak – amennyiben német jog szerint létrehozott társasággal kötött szerződésből származó jogait kívánja német bíróság előtt peres úton érvényesíteni – a német jog értelmében nincsen más választása, mint Németországban újraalakulni.

80 Noha az Überseering Hollandia jogszabályai szerint jött létre, és ott rendelkezik létesítő

okirat szerinti székhelyével, az EK 43. és az EK 48. cikk alapján holland jog szerint létrejött társaságként joga van letelepedési szabadságának Németországban történő gyakorlására. E vonatkozásban csekély jelentéssel bír, hogy az említett társaság létesítését követően törzskönyvének egészét Németországban lakó német állampolgárok szerezték meg, mivel ez utóbbi körülmény látszólag nem okozta a holland jogrendszer alapján történő jogi személyiségének elvesztését.

81 Ráadásul maga a létezése is a holland jog szerinti társaságként való minősítésének lényegéhez tartozik, amennyiben – a fent említettek szerint – a társaság kizárólag a létesítését és működését meghatározó nemzeti jogszabályok révén létezik (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet 19. pontját). Ugyanazon társaság németországbeli újraalakulásának megkövetelése ezért egyenértékű magának a letelepedés szabadságának tagadásával.

82 A fenti körülmények között a letelepedés szabadságának az EK 43. és EK 48. cikkel alapvetően ellentétes korlátozását jelenti, ha valamely tagállam nem ismeri el a másik tagállam joga szerint alapított és létesített okiratban megjelölt székhelyével ugyanott rendelkező társaság jogképességét különösen arra hivatkozva, hogy a társaság annak folytán helyezte át tényleges székhelyét az adott tagállamba, hogy valamennyi társasági részesedését az adott tagállamban lakó állampolgárok szerezték meg, ami azzal a következménnyel jár, hogy a társaság a fogadó tagállamban csak akkor indíthat keresetet a bíróság előtt szerződésből eredő jogai védelmében, ha az e tagállam joga alapján történő újraalakulása mellett dönt.

A letelepedés szabadságára vonatkozó korlátozás esetleges igazolásáról

83 Végül meg kell vizsgálni, hogy a letelepedés szabadságának a fentihez hasonló korlátozása igazolható-e akár a kérdést előterjesztő bíróság, akár a német kormány által említett okokkal.

84 A német kormány – amennyiben a Bíróság úgy ítélné meg, hogy a székhelyelmélet alkalmazása a letelepedés szabadsága korlátozásának minősül – másodlagosan arra hivatkozik, hogy az említett korlátozás hátrányos megkülönböztetéstől mentesen kerül alkalmazásra, azt nyomós közérdek igazolja, és arányos az elérni kívánt céllal.

85 A német kormány szerint a hátrányos megkülönböztetéstől mentes jelleg annak eredménye, hogy a székhelyelméletből következő jogszabályok nem csupán a tényleges székhelyüket Németországba áthelyezve ott letelepedő külföldi társaságokra alkalmazandók, hanem azokra a német jog szerint létesített társaságokra is, amelyek tényleges székhelyüket Németországon kívülre helyezik át.

86 Az állítólagos korlátozás igazolására felhozott nyomós közérdeket illetően a német kormány elsősorban azzal érvel, hogy más területeken a másodlagos közösségi jog feltételezi, hogy az ügyvezetés helye azonos a létesítő okiratban meghatározott székhellyel. A közösségi jog tehát elvben elismeri a létesítő okirat szerinti székhely és az ügyvezetés helye egységének indokoltságát.

87 A német kormány szerint a német nemzetközi magánjog társaságokra vonatkozó szabályai a jogbiztonságot és a hitelezők védelmét szolgálják. E vonatkozásban kiemeli, hogy a korlátozott felelősségű társaságok esetében a törzskönyv védelmének módja közösségi szinten nem harmonizált, és hogy a Németországi Szövetségi Köztársaságon kívüli tagállamokban a társaságoknak részben sokkal enyhébb követelményeknek kell megfelelniük. A német jogban alkalmazott székhelyelmélet a fenti összefüggésben azt garantálja, hogy az a társaság, amely tevékenységének központja Németországban található, rendelkezik meghatározott mértékű minimális törzskönyvvel, ami hozzájárul szerződéses partnerei és hitelezői védelméhez. Mindez a

versenytorzulásokat is megakadályozza oly módon, hogy valamennyi, tevékenysége központjával Németországban rendelkező társaságra azonos jogi szabályozás vonatkozik.

88 A német kormány szerint további igazolásul szolgálhat a kisebbségi részesedéssel rendelkezők védelme. Mivel az említett védelem szintje nem került közösségi szinten meghatározásra, egy adott tagállam a kisebbségi részesedéssel rendelkezők védelmében azonos követelményeket alkalmazhat azon társaságokra, amelyek tevékenységének központja a területén található.

89 A munkavállalóknak a vállalkozás munkavállalói részvétellel történő irányításával – törvényben meghatározott feltételek mellett – megvalósuló védelme szintén igazolhatja a székhelyelmélet alkalmazását. A német kormány szerint a más állam joga szerint létesített társaság székhelyének Németországba történő áthelyezése – ha a társaság e jog szerint megőrzi társasági minőségét – magában hordozza annak veszélyét, hogy megkerülik a munkavállalói részvételre vonatkozó német szabályokat, amelyek lehetővé teszik az alkalmazottak számára, hogy bizonyos feltételek mellett képvisellel rendelkezzenek a társaság felügyelőbizottságában. Más tagállambeli társaságoknál nem feltétlenül működik hasonló szerv.

90 Végül a székhelyelmélet alkalmazása folytán esetlegesen megvalósuló korlátozást adóügyi érdekek is igazolhatják. A német kormány e tekintetben azt állítja, hogy az alapítási elmélet a székhelyelméletnél szélesebb körben teszi lehetővé a kettős illetéssel rendelkező, és ennek folytán legalább két tagállamban korlátlanul adóztatható társaságok létrehozását. Hasonló társaságok esetében fennáll annak a kockázata, hogy párhuzamosan több államban igényelnek és kapnak adókedvezményeket. A német kormány példaként említi az azonos csoportba tartozó vállalkozások között a veszteségeknek a nyereséggel szembeni határokon átnyúló beszámítását.

91 A holland kormány, az Egyesült Királyság Kormánya és az EFTA Felügyeleti Hatóság úgy vélik, hogy a szóban forgó korlátozás nem igazolható. Különösen azzal érvelnek, hogy a hitelezők védelmének céljára a dán hatóságok is hivatkoztak a fent hivatkozott Centros-ügyben annak igazolására, hogy miért tagadták meg azon társaság fióktelepének dániai bejegyzését, amelyet az Egyesült Királyság jogszabályai szerint hoztak létre, és amely valamennyi tevékenységét Dániában kívánta gyakorolni anélkül, hogy eleget tett volna a dán jognak a társaság alapítására és a minimális törzstulajdonosok rendelkezésre bocsátására vonatkozó követelményeinek. Hozzáteszik, hogy nem bizonyos az, hogy a minimális törzstulajdonosokhoz kapcsolódó követelmények a hitelezők védelmének hatékony eszközei.

92 E tekintetben nem zárható ki, hogy nyomós közérdek, mint például a hitelezők, a kisebbségi részvényesek, a munkavállalók vagy akár az adóhatóság érdekeinek védelme bizonyos körülmények között és meghatározott feltételek figyelembevételével igazolhatja a letelepedés szabadságának korlátozását.

93 Hasonló célok azonban nem igazolhatják, hogy megtagadják a jogképességet és ezzel a perképességet azon társaságtól, amely más tagállam jogszabályai alapján jött létre, és ott rendelkezik létesítő okirat szerinti székhelyével. Az ilyen intézkedés ugyanis egyenlő az EK 43. és az EK 48. cikkben a társaságok számára elismert letelepedési szabadság tagadásával.

94 Következésképpen az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 43. és az EK 48. cikkel ellentétes, ha a valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott és alapító okirat szerinti székhelyével e tagállamban rendelkező társaság tényleges székhelye valamely másik tagállam joga szerint ez utóbbiba került áthelyezésre, az utóbbi tagállam megtagadja a társaságtól a jogképességet és ezáltal a perképességet arra vonatkozóan, hogy nemzeti bíróságai eljuttatják az e tagállamban letelepedett társasággal kötött szerződésből eredő jogait.

Az elzetes döntéshozatalra elterjesztett második kérdés?

95 Az elzetes döntéshozatalra elterjesztett els kérdésre adott válaszból következik, hogy amennyiben az adott tagállam jogszabályai alapján létrehozott és a létesít okirat szerinti székhelyével e tagállamban rendelkező társaság más tagállamban letelepedési szabadságával él, az EK 43. és az EK 48. cikk ez utóbbi tagállamot arra kötelezi, hogy tartsa tiszteletben a létesítés szerinti állam joga alapján e társaságnak biztosított jogképességet és perképességet.

A költségekr?

96 A Bíróságnál észrevételt elterjesztő német, spanyol, olasz és holland kormány, valamint az Egyesült Királyság Kormánya, a Bizottság és az EFTA Felügyeleti Hatóság részéről felmerült költségek nem téríthetők meg. Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést elterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügy egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről.

A fenti indokok alapján

A BÍRÓSÁG

a Bundesgerichtshof 2000. március 30-i végzésével hozzá intézett kérdéseire válaszolva a következőképpen határozott:

1) **Az EK 43. és az EK 48. cikkel ellentétes, ha a valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott és alapító okirat szerinti székhelyével e tagállamban rendelkező társaság tényleges székhelye valamely másik tagállam joga szerint ez utóbbiba került áthelyezésre, az utóbbi tagállam megtagadja a társaságtól a jogképességet és ezáltal a perképességet arra vonatkozóan, hogy nemzeti bíróságai előtt érvényesítse az e tagállamban letelepedett társasággal kötött szerződésből eredő jogait.**

2) **Amennyiben az adott tagállam jogszabályai alapján létrehozott és a létesít okirat szerinti székhelyével e tagállamban rendelkező társaság más tagállamban letelepedési szabadságával él, az EK 43. és az EK 48. cikk ez utóbbi tagállamot arra kötelezi, hogy tartsa tiszteletben a létesítés szerinti állam joga alapján e társaságnak biztosított jogképességet és perképességet.**

Rodríguez Iglesias

Puissochet

Wathelet

Schintgen

Gulmann

Edward

La Pergola

Jann

Skouris

Macken

Colneric

von Bahr

Cunha Rodrigues

Kihirdetve Luxembourgban, a 2002. november 5-ii nyilvános ülésen.

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

hivatalvezet?

elnök

* Az eljárás nyelve: német.